Anul II. — Nrul 28 Prețul unui exemplar **4** Lei. Timișoara, 8 Iulie 1928

SVASTICA BANATULUI

ORGAN SĂPTĂMÂNAL AL LIGII APĂRĂRII NAȚIONALE CREȘTINE

De sub președinția D-lui Prof. **A. C. CUZA**

ABONAMENTUL PE UN AN
Pentru plugari și muncitori Lei 200 | Pentru bănci și fabrici Lei 500
Pentru intelectuali . . . „ 300 | Abonament de sprijin „ 1000
Jugoslavia 200 Dinari :-: In America 4 Dolari

Director-proprietar:
ALEXANDRU TIERANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
TIMIȘOARA I., Str. M. Eminescu Nr. 5.
Redacția pentru jud. Severin: D. Asandi redactor Lugoj.

Foaia Diecezană“ din Caransebeș și prim-rabinerul dr. Samuil Tambes

— Dela redacția noastră din Lugoj —

to: Când te vei apropia de cetate ca să te lupți contra ei, să o chemi la pace. Și va fi dacă îți va da răspuns de pace, și ți se va deschide, atuncea tot poporul ce este întrânsa să-ți fie ție tributar și să servească ție.
(Thora. Deuteronom 20. 10,11.)

Acum 43 de ani din inițiaa regretatului mare creștin odox și luptător național iscopul Popazu al Caranșului, a luat ființă în st orășel „al teologilor“ eta săptămânală *„Foaia cezană“*, care dela început până azi a îndeplinit rolul organ oficios al eparhiei nâne a Caransebeșului.

Această foaie redactată în cursul vremii de către ii: Petru Barbu, Iosif ariu, dr. V. Loichiță etc. părut regulat fiind cetită fiecare Duminică după să de către preoțimea astră din eparhie. Colaratori erau mai mulți pre- și profesori în frunte iscopul respectiv, cari cu ii în coloanele acestei gae propagau morala creș- în baza doctrinei lui s...

Așa a fost până acum. tăzi? In numerile 24, 25, din 1928 cu surprindere cu întemeiată indignare statăm că acest organ al stinestilor învățături a denit un pergament evreesc egistrator de fraze... talidice. In *„organul eparhiei odoxe române a Caransehului“*, **vedem articole de d semnate de către dr. muil Taubes, Prim-rabin Caransebeș.** Câtă nesocoe din partea conservatului rcă în ulei P. S. S. Episului Iosif, câtă tâmpenie duhoare de ramolire ultra rositoare a ciocâiu, din rtea celuilalt Episcop Fiet Musta

Prea sfințite Iosif, Episp al Caransebeșului! Aces rânduri ale mele afla-te- la băile Buziaș unde erci să-ți lungești infrunoasa viață în apa lui Muscng. Stai acolo liniștit, căci bile sărmanei Biserici ortoxe sunt conduse cu pricere și prisosință de Prea nțitul Sfinx Musta împună cu Prim-rabinerul dr. muil Taubes, care scrie de fond în gazeta regretaui Popazu despre „Mama Biblie, „Crematoriu“ etc. Prea Sfințite Iosif! In cand n'ai cetit articolele Nichifor Crainic în privința ortodoxismului te rugăm să le citești. Te rugăm să le rumegi foarte bine și să le aprobi, dacă această latură a luciditătii ți-a mai rămas.

Preoții ortodoxi români răspândiți prin satele noastre bănățene cu bisericuțe curate a căror turle preamăresc eternitatea lui Dumnezeu, în fiecare Duminică primesc prin poștă „Foaia Diecezană“ dela *Vlădica din Sebeș*, unde cetesc (ei și țăranii) rânduri scrise de un rabin jîdovesc, șef al Cahalului și conștiincios interpret al învățăturilor talmudice.

Ce vor fi zicând preoții, ce vor fi spunând țăranii?

Prea Sfințite Iosif! Biserica lui Isus Cristos nu se susține prin rabini și prin apa băilor Buziaș.

Noroc însă că cârja pastorală ți s'a încredințat și Ție de către oameni, și încă vremelnic... **D. Asandi.**

Rezultatele materiale ale Săptămânei aviației

Un avion al județului nostru

In ziua de 30 Iunie anul curent membrii Biroului Asociației filiala Județului Timiș-Torontal și anume: S. Dobrovicescu directorul Băncei Naționale Timișoara. Inginer D. Mardan directorul Fabricei de tutun Timișoara, Intendant Colonel Tutunaru C. Șeful Serviciului Intendenței Diviziei I-a și Lt.-Col. Racovitză M. Șeful de Stat Major al Diviziei I-a s'au întrunit la Comandamentul Diviziei I-a pentru a verifica și stabili în mod definitiv rezultatul material al săptămânei și zilei aviației 8 Aprilie 1928.

Venitul net al încasărilor din orașul Timișoara și județul Timiș-Torontal, rezultate din vânzări de insigne, cărți postale, serbări, donațiuni, taxe de înscrieri de membrii etc. a fost de lei 824.884 bani 50.

Suma sa depus la Banca Națională Timișoara sub No. 61/1928.

La această sumă urmează a se araoga 1.000.000 lei prevăzuți în bugetul Prefecturei județului Timiș-Torontal și 500.000 lei prevăzuți în bugetul Primăriei Municipuilui Timișoara, pe anul 1928, pentru avionul județului Timiș-Torontal.

Ad-tor General Delegat al A. R. P. A. filiala Jud. Timiș-Torontal
Int. Colonel **Tutunaru**

Cine-a îndrăgit străinii
Mânca-i-ar inima câinii,
Mânca-i-ar casa pustia,
Și neamul nemernicia!
M EMINESCU.

Un complot in România

de **Eck. Borullier**

Traducere din franțuzește de: *G. G. Bogdan, student*

In 28 August 1916, România, care pân' atunci a stat neutră în mijlocul conflictului național, declară războiu puterilor centrale și aliatelor ei Turcia și Bulgaria. In mai puțin de 15 zile, trupele Regelui Ferdinand I. au realizat o avansare de mai bine de 50 kilometri în Transilvania, provincie ungară.

Dar peste puțin, în urma unor serii de trădări, fără exemplu în istorie, viteaza armată a fost la rândul ei bătută, respinsă și România cotropită.

Nici Franța, nici Aliații ei, n'au putut abandona cu propriile lor forțe, pe această nouă champioană a bunei cauze. Generalul Joffre a trimis întăriturile disponibile sub comanda generalului Berthelot.

De partea lor, Germanii, sub comanda mareșalului Mackensen și Falkenhayn, făcură un mare efort. Dispunând de o enormă superioritate numerică, în 6 Decembrie 1916, ei au cucerit mai bine de jumătate din regatul nenorocit, împreună cu Capitala sa București.

Cu scopul de a prelungi rezistența, Regele Ferdinand și curtea Sa, S'au retras la Iași, vechea capitală a Moldovei. O lună mai târziu, avansarea inamicului a putut fi oprită și frontul fu stabilit pe linia Siretului, afluentul Dunării.

In rândul colaboratorilor imediați ai generalului Berhelot, se găsea comandantul de stat major Victor Dupas. Vechi și cordiale relațiuni îl legau de mai mult timp cu Regele Ferdinand datând de pe când acesta, încă prinț moștenitor, a venit în Franța. pentru a-și face educația militară; ele s'au întărit, când Victor Dupas a fost numit atașat militar la legația noastră din București. In nenorocita stare, în care era statul danubian, prietenia de altădată deveni încă mai intimă și din toată inima sa, comandantul francez s'a jurat a se devota pentru monarhul român și de a veghia asupra lui.

Sarcina a fost grea și delicată. Iașii și toată provincia, a fost călcată de spioni, a căror îndrăzneală n'a cunoscut nici o limită. Știri false atentate contra funcționarilor înalți, civili și militari, provocări la răscoală sau rebeliune a poporului și a armatei, Germanii nu neglijau nici un mijloc, în speranța de a nimici rezistența adversarilor lor.

Servit de cunoașterea profundă a principalelor dialecte din Țară și operând sub mutle deghizări, Victor Dupas, n'a ezitat pentru a culege toate informațiunile cari puteau permite a desjuca uneltirile secrete ale Germanilor și el reuși a descoperi mai multe comploturi, așa că arestă mai mulți spioni de înaltă condiție.

Intr'o seară, îmbrăcat într'un costum de țăran, el bea o halbă de bere la o cârciumă proastă în așteptarea unuia din oamenii săi, ascultând din obicinuință, clevetirile consumatorilor dela masa vecină.

Deși conversațiunea era cam în șoaptă, el auzi pe unul din ei, pe un băcan, povestind camarazilor săi, că de câtva timp, el a observat un lucru foarte curios.

In rândul clientelei sale, el număra o bătrână, care deși locuia singură cu bărbatul ei și nu primia nici o vizită, cumpăra bucate în cantități extraordinare; cu cari putea sătura 20—30 de persoane.

— Aceasta e o gospodină prevăzătoare care, temându-se ca dușmanii să nu vină pân' aici, își face proviziuni dinainte, zise un băutor.

— Dar eu cunosc bătrâna voastră, zise un altul, eu i-am vândut acum câteva zile un butoiu întreg de pucioasă, zicându-mi că vrea să-și scape casa de paraziții ce o pustiau.

— Ea e pe jumătate nebună! încheiă băcanul.

Ofițerul francez însă, nu era chiar de această părere. El își spuse că pucioasa intră în compoziția prafului de pușcă și că el ar avea dorința viuă, de a se găsi în prezența misteriosilor necunoscuți, cărora le era destinată proviziunile bătrânei.

Repede își urzi un plan... Apropiindu-se de băutori și prefăcându-se a fi foarte disperat el se dădu de plugar din jurul Craiovei, a cărui casă-masă a fost arsă de Germani și a cărui familie, toată a dispărut. Mai adause, că refugiat de puțin timp la Iași, el este pe cale de a muri de foame și termină, cerând băcanului să-l primească în serviciul său, chiar și fără plată, numai pentru mâncare. Băcanul suflet bun, îl primi.

Mâinezi, după ce petrecu noaptea pe o dușumea Victor. Dupas se puse a mătura, a spăla, a rândui, ca și când toată viața lui, n'a făcut decât numai lucrul acesta.

Seara, femeia bătrână despre care a auzit vorbindu-se în ajun, vine după proviziuni. De îndată ce ea eși, îndoindu-se de sarcina cumpărăturilor, Comandantul sub un pretext oarecare, părăsi prăvălia și o urmări.

Bătrâna pătrunse într'o ulicioară încurcată și ajunse în fine dinaintea unei case, la aparență săracă, unde intră.

Satisfăcut de rezultatul dobândit, ofițerul francez întră la cartierul general. Ziua următoare, deghizat în cerșitor murdar, sdrențuros, bătu la ușa cocioabei. Bătrâna veni să-i deschidă. Cu o voce scâncindă, el se plânse de greutatea timpurilor, vorbi de profunda lui mizerie și sfârși prin a cere pomana unui tăier de supă. Cuprinsă de milă, bătrâna îl primi înăuntru.

Bărbatul ei era în cameră. El nu dădu atenție nevoiașului, ci continua a-și fuma liniștit luleaua.

Victor Dupas era foarte ocupat cu mâncarea, cel puțin în aparență, când deodată el zări în fața lui, un bărbat tânăr și robust, pe care nu-l văzuse să între în sală.

Noul venti își încruntă sprâncenile și reproșă bătrânei, în dialect moldovenesc, că a găzduit pe cerșitor. Și conversația urmă în acelaș jargon, pe care francezul îl pricepea foarte bine.

După vorbele omului tânăr, el nu se mai îndoi nici un moment, că se află pe o urmă interesantă. Cum casa se găsea așa zicând lipită de zidurile ce înconjurau palatul regal, presupunea că spioni sau trădători erau în sub-sol, ocupați cu săparea vr'unei galerii, pentru a ajunge la reședința suveranului și de a o arunca în aier, când vor găta cu lucrările.

Acest atentat ar avea un răsunet enorm în Europa și fără îndoială o formidabilă repercusiune pentru urmarea războiului; rezistența românească se va sfărâma neapărat imediat și armatele germane, liberate de frontul de pe Siret, vor fi stăpâne pe teatrul de operațiuni, unde nevoia prezenței lor, s'a făcut din ce în ce, tot mai simțită.

Indată mâinezi, Victor Dupas verifică de bine fondate presupunerile sale. Pe un loc viran aproape de cocioabă, sub un șopron prăpădit, el descoperi un puț, închis cu o ușă disimulată cu un morman de saci, și 'n apropierea puțului, o grămadă de pământ ,de curând scotocit.

Informându-se cu dibăcie în vecini, el culese, că un căruțaș venea de mai multe ori pe zi, să ducă cu căruța sa, pământul scos.

Comandantul știa destul, ce trebuie să facă acum.

Deîndată ce noaptea se lăsă, el înconjură casa cu vr'o 50 de ajutoare devotate spre a împiedeca orice fugă, iar el hotărî de a pătrunde singur în sub-sol, sub deghizarea sa de bătrân. El se temea, că dacă intra acompaniat, conspiratorii văzându-se descoperiți, vor aprinde mina lor, fără a mai aștepta mult.

Locul de jos era gol. După puține cercetări, el descoperi o poartă secretă, care se deschidea la o scară ce se afundă în pământ. Scoborî fără ezitare. Urmă apoi câtva timp un coridor care avu dintr'o dată o întorsătură bruscă. La vr'o 40 de metrii de el, el văzu un grup de oameni, ocupați de a săpa neîncetat.

Fără îndoială obosiți, lucrătoriii se opriră. Cum Victor Dupas înainta cu precauțiune, picioarele sale se izbiră deodată de o găleată și căzu, trăgând și unealta, care produse un sgomot mare.

Inainte de a fi avut timp să se scoale, oamenii au sărit asupra lui, și-l legară fedeleș.

Cel ce părea a fi șeful, îl privi timp îndelungat în față. Deoda-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

tă cu dosul palmei, el făcu să-i sară peruca și barba falșă.

— Ah, ah, strigă el, nu m'am înșelat! Acesta-i ofițerul francez, care vine să ne întoarcă vizita. Ei bine, noi îl vom primi cu toată ceremonia ce i se cuvine... De vreme ce tu ai aflat proectele noastre, nu le vei mai putea zădărnici. Tunelul nostru e terminat și tu, vei avea deosebita onoare, de a face marele voiaj, în compania Majestății Sale Ferdinand.

In acest individ, cu toată deghizarea, Victor Dupas, sfârși prin a recunoaște la rândul său pe Otto Schnecke, unul din cei mai dibaci spioni dușmani, sufletul agitației germanofile.

Numeroase butoaie de praf de pușcă, fură rostogolite până la extremitatea suteranului. Acest lucru isprăvit, Otto Schnecke introduse un fitil lung, până la unul din ele și se pregăti a pune foc.

Peste un sfert de oară, zise el prisonierului, aceasta va fi un magnific foc de artificiu. Insă mai 'nainte, noi vom avea timpul de a fugi printr'o ieșire, care oamenilor tăi le este necunoscută și unde ei nu ne așteaptă. Haideți, adio!

Victor Dupas, rămase singur.

In neputința sa, el nu se gândea la moartea lui apropiată, ci el se jeluia de tristul sfârșit al monarhiei române. La câțiva pași de el, fitilul ardea și flacăra se apropia încet de butoiu.

Deodată îi veni o ideie. Cert el nu se putea nici scula, nici umbla. Dar poate să se rostogolească, apropiindu-se de fitil și să-l copleșească sub el.

Fără a pierde timp, încercă să se miște. Spre marea lui bucurie, îi succese și după câteva minute de eforturi grozave, ajunse în fine aproape de fitil.

A fost și timpul!... El se rostogoli pe el furios, apoi stătu liniștit. A reușit să sufoce flacăra?...

Cuprins de o oribilă neliniște el nu mai îndrăzni să clintească. Sigur apoi, că exploadarea nu se va putea produce, izbucni într'un violent râs nervos.

Puțin în urmă, agenții săi, ajunseră pentru a-l elibera. Conspiratorii au presupus că ei nu cunosc puțul pe unde ei aruncau pământul afară. Ei s'au înșelat, căci soldații i-au prins imediat. Presupunând că șeful lor se află în mare pericol, ei veniră imediat în ajutorul său.

De îndată ce fu scăpat de legături, Victor Dupas conduse prisonierii la citadelă, unde ei fură obiectul unei aspre supravegheri. Procesul lor fu repede gata și Curtea Marțială, care lucra mereu, se arătă nemiloasă. Otto Schnecke și complicii săi spioni și trădători, condamnați la moarte, fură toți pușcați, în curtea închisorii.

Acest exemplu aspru, fu profitabil. Ca urmare, dacă Germanii continuă vicleana lor campanie alarmistă, care după dezertarea Rusiei, a obligat pe Ferdinand I. să semneze la 26 Martie 1918 o pace separată cu imperiile centrale, cel puțin nu mai atrăgeau atentate contra familiei regale.

Prin victoria definitivă a Antantei, acest tratat nedrept a trebuit să fie rupt și România, primi prin pacea dela Saint-Germain, despăgubirea justă, a suferințelor și pierderilor sale.

„Almanach Național" 1927.

Epigramă:

Un șef de bandă ales deputat de comitagii săi, a împuscat mai mulți colegi în Scupcina dela Belgrad. (Ziarele)

Fiu al unei națiuni de mult săracă cu [duhul
N'ai fi devenit nici odată'n viață celebru
Dacă gloanțele ce-au răspicat mai ieri [văzduhul
Nu ți-ar fi amintit... meseria-ți... din [Muntenegru.

George C. Deliblăceanu.

Procesul contra doctorilor Diel și Bauer

Desbaterea acestui proces a avut loc la 25—27 Iunie a. c. In ziua de 26 Iunie seara, președintele de Tribunal Costache Popescu a cetit următorul avis al Comisiei Medico-Legale, care a fost iscălit la 29 Martie 1928 de către profesorii universitari Dr. Mina Minovici, Dr. Gheorghiu, Dr. D. Ionescu, Dr. C. Daniel, Dr. Obregia etc.:

Comisiunea Medico-Legală

Intrunită în mai multe ședințe sub președenția Președintelui ei Profesorului Dr. Mina Minovici, Director General al Institutului Medico-Legal din București, în urma deliberării ce a avut loc, a procedat la formularea dubluiui avis de mai jos: în cauzele despre cari tratează dosarul No. 7120/1927. Tribunalul Timișoara Secția I-a, dosar care i-a fost remis cu următoarea adresă:

„In cauza penală contra lui Dr. Diel și alții pentru crima de leziuni corporale grave, Tribunalul a ordonat prin medici experți pentru recunoașterea și aprecierea faptelor săvârșite de către acuzați, și aceasta expertiză s'a efeptuit în ziua de 20 și 21 Decemvrie 1927".

„Deoarece s'a constatat, că între opiniunile expertilor referitor la mai multe întrebări există diverginte esențiale, cari nici prin ascultarea continuativă a acestora nu s'a putut elimina, Tribunalul a dispus supracenzurarea opiniunilor experților precum și întrebărilor puse de reprezentantul Ministerului Public, prin Comisiunea Medico-Legală".

„In urma acestora, avem onoare a Vă înainta opiniunile experților și întrebările puse de către reprezentantul Ministerului Public, împreună cu întreg dosarul cauzei și cu corpurile delicte, rugându-vă să binevoiți a efeptui supracenzurarea și după terminarea acesteia a-ne restitui dosarul cu corpurile delicte, însoțite de opiniunea Dvs., spre mai departe procedură".

După o îndeaproape cercetare a tuturor actelor din dosar și examinarea pieselor de convingere, Comisiunea Medico-Legală constată, că după însuși termenii rechizitiunei ea nu e chemată decât a-se pronunța într'o îndoită chestiune de deontologie medicală: una privind pe Drii Diel și Bauer și a doua la studentul Leo Kugler. In consecință Comisiunea a examinat fiecare caz în parte, formulându-și concluziunile respective.

I. Cazul Dr. Diel — Dr. Bauer

Doctorii Ludovic Diel și Ludovic Bauer sunt dați în judecată, sub acuzarea de a fi pricinuit, prin greșală leziuni corporale grave unei paciente supusă la o dublă operație, la 20 Noemvrie 1926, în Sanatorul Bănățean din Timișoara, și anume de a fi provocat prin uitarea unei comprese în câmpul operator, producerea unei fistule stercorale a peretelui abdominal deasupra simfizei comunicând cu colonul sigmoid și cu uterul. Compresia aceasta a fost extrasă, de către un al treilea practician, abea după 48 zile, la 6 Ianuarie 1927.

Fiind dar vorba de un accident post-operator, Comisiunea Medico-Legală are a se rosti:

1. Dacă greșala care formează obiectul urmăririi e dovedită.

2. Dacă această greșală este după regulele practicei medicale, cu adevărat imputabilă persoanelor vizate prin procedura de urmărire.

3. Dacă odată constatată această greșală este de natură a comporta o răspundere deontologică și anume în ce grad.

A. *Comisiunea Medico-Legală și-a format convingerea că neglijența imputată este dovedită*

După cum am notat mai sus, compresa (de mărimea unei batiste bărbătești și cu o grosime de 2—3 mm) a fost extrasă în prezența învinuiților abia după trecerea de 48 zile dela data interventiei chirurgicale. Prezența fistulei stercorale — consecutivă uitării compresei în câmpul operator e certificata atât de diverși medici din țară, cari ulterior au tratat sau examinat pe bolnavă cât și de trei profesori ai Facultății din Viena și anume:

Profesor Dr. Kienböck, roentgenolog care în Maiu 1927 a făcut radiografia regiunii interesate. Pe radiogramă se poate vedea o directă comunicare între canalul fistulei și colonul sigmoid.

Profesor Dr. Weibel, ginecolog care la aceiaș epocă, a constatat deasupra simfizei pe linia mediană în teritorul unei cicatrice de laparotomie, un orificiu fistulizat prin care la intervale se elimină materii fecale. Profesor Dr. Hans Lorenz chirurg, care se mărginește se confirme existența fistulei.

B. Realitatea accidentului post-operator fiind demonstrată Comisiunea are să răspundă la chestiunea a doua:

Cine anume este răspunzător de greșală uitării compresei?

Din cercetarea cu atenție a tuturor actelor din dosar, Comisiunea socoate, că pacienta fiind supusă la o dublă operațiune (retroflexiunea uterului, cu extirparea unui chist ovarian și apendicectomie) practicată de doi chirurgi, *răspunzători de greșala sunt atât Drii Bauer (care a practicat laparotomia) cât și doctorul Diel, chirurgul care ulterior a practicat apendicectomia și a făcut sutura inciziei laparotomice. Căci precum Doctorul Bauer care s'a servit între altele și de compresa incriminată avea datoria să facă pe confratele său atent asupra prezenței și în câmpul operator, tot așa Doctorul Diel înainte de a intreprinde sutura, rebuia să aibă grija elementară de a explora acest câmp spre a se încredința că nici unul din instrumentele și tampoanele utilizate n'a fost uitat. Argumentul tras de Doctorul Diel din împrejurarea de fapt, că el nu era indicat să intervină, e inoperant, pentrucă odată ce a intervenit ca operator și-a asumat ipso-facto și toate indatoririle ce incumbă omului artei care participă activ la o operație chirurgicală.*

Doctorul Diel, colaborator, împarte deci răspunderea cu confratele său Bauer.

Singura circumstanță atenuantă reținută de Comisiune, e, că dubla operațiune a avut loc într'o atmosferă de enervare extremă: Cu această ocazie am putut să văd că atât dl .Dr. Diel cât și Dr. Bauer au fost atât de iritați încât la ambii în tot timpul operației le tremurau mâinele, ceeace nu mai văzusem nici odată la ambii (depoziția doctorului Bontilă Medic secundar al Sanatorului Bănățean care a practicat narcoza).

Enervare accentuată printr'un viu conflct personal între doctorii Bauer și Deil CONFLICT PE CARE COMISIUNEA IL CONDAMNĂ și care a avut ca origine atitudinea Doctorului Bauer care derogându-se a fortat mâna doctorului Diel, exercitând astfel asupra lui o constrângere morală spre a interveni ca operator, deși Bauer fusese angajat de soțul bolnavei pentru întreaga intervenție chirurgicală. La începutul operației am auzit pe dl. Dr. Diel când a spus sorei de la instrumente ca să sterilizeze numai instrumentele mele, iar eu am făcut observația ca să sterilizeze și instrumentele d-lui Dr. Diel care însă mi-a răspuns ca să fac eu operația. (Vezi la dosar, propria declarație a Doctorului Bauer).

Comisia găsește că era preferabil ca dubla intervenție chirurgicală să fi fost practicată de unul și același chirurg, adică de acela care după incizia laparotomică a făcut antefixația uterului și a extirpat chistul ovarian. Intâiu pentrucă apendicectomia nu necesită o prea mare sforțare din partea primului operator. Al doilea pentrucă este în interesul justiției, eventual sesizată ca ea să fie fixată asupra persoanei răspunzabile, iar nu ca în cazul de față, să ezite în ceiace privește atribuirea răspunderei.

Incercarea de a se introduce în cauză așa numita soră instrumentară e inoperantă, pentrucă deontologia medicală nu cunoaște decât răspunderea practicianului autorizat de a face o intervenție chirurgicală.

C. *Greșala fiind dovedită* urmează ca trebuie reținută și o *răspundere deontologică.* Comisiunea în lumina informațiunilor culese din dosar găsește însă că greșala nu poate comporta decât o răspundere atenuantă. Și aceasta dintr'o considerațiune de fapt și dintr'una bazată din însăși practica intervențiilor chirurgicale.

In fapt: *atmosfera apăsătoare, cu un pronunțat caracter de animozitate* între doctorul Bauer angajat de soțul pacientei spre a practica inteventia și Doctrul Diel, care a colaborat la operație, a exercitat o influență de netăgăduit asupra stării de spirit a ambilor practicieni. Enervat a fost și doctorul Diel, constrâns ticat laparotomia pentru extirparea chistulei ovarian, enervat a fost și doctorul Diel, constrâas de defecțiunea confratelui său de a face după practicarea apendicectomiei, sutura inciziei laparotomice. *Și doar prima esențială condițiune a succesului desăvârșit al unei intervenții chirurgicale, garanția inlăturării oricărei greșeli sunt calmul desăvârșit, stăpânirea de sine absolută senineatea minții.*

Discursul rostit de Vasile Alexandri

în memorabila ședință a Senatului dela 10 Octombrie 1879

(Continuare)).

Ce se mai spun?... Mi-ar trebui zile întregi ca să înșir aci închipuitele probe de persecuție religioasă, prin care alianța israelită a căutat a depinge neamul Român ca un neam netolerant, barbar, bun de șters depe fața pământului.

Iată însă un document de o mare însemnătate care se găsește în dosarele congresului de la Berlin, un pasagiu din rechisitorul prezentat acelui congres de alianța israelită, rechisitor care negreșit a servit de bază prescripțiilor ce ne privesc în tratatul încheiat în capitala Prusiei.

Veți vedea până unde a mers lipsa de lealitate, îndrăzneala calomniei și ura israelită în contra noastră.

Ascultați: „In România situația israeliților, **foarte numeroși,** „este încă grozavă! De doi ani „ei sunt jertfa celor mai crude „persecuții... Mai în fiecare „Europa este uimită la povestea „rea răscoalelor, uciderilor, prădă„zilor și isgonirilor... **en masse** „de care evreii sunt victime".

Auziți, d-lor senatori? Răscoale, **uciderí, prăzi!...** Ar crede cineva că aude vorbind de Mexico, sau de Spania de timpul lui Torquemada... Alianța a găsit **de bonne guèrre** a pune în seama României de astăzi crimele suferite aiurea de evreii în secolii trecuți prin țările cele mai civilizate.

Dar să citim mai departe' „La „aceste violențe s'a adăogat... **en masse** persecuția legală cu un „șir de legi ce esclud pe jidani „de la toate întrebuințările, de „la toate carierile liberale, de „toate funcțiunile publice, și de „la numeroasele ramuri comerciale, împiedicând până și esercițiul **cultului religios,** și cătând „prin toate mijloacele putincioase „se **ai reduce** la **mizerie** și „**degrada**".

Ați auzit? Noi împiedecăm esercițiul cultului religios, și în toate aceste țara îi plină de sinagoge. Noi îi reducem la mizerie, și cu toate acestea comerțul întreg și industria, și avutul monetar sunt în mâna lor. Noi degradăm, când se degradă ei înșuși prin fanatismul lor, și prin degradatoarele lor năravuri. Cum găsiți veracitatea acuzărilor, ce nume se cuvine procedeului israelit?

Mai departe: „In zadar Puterile garante, rezămându-se pe art. 46 din Convenția de la Paris care acordă **israeliților drepturi civile cel puțin,** reclamau în contra acestei politici funește și barbare. Românа a rămas fără milă pentru israeliți... etc. etc".

Auziți cum evreii ne înjură cum ne califică de barbari chiar într'un act oficial menit a fi sub ochii Congresului.

Iată prevederile acelei Convențiuni din 19 August 1858 prevederi pe cari noi ne-am abținut de a le executa:

„Art. 46. — Moldovenii și Valahii, de toate riturile creștine „se vor bucura de o potrivă de „drepturi politice. Aceste drepturi se **vor putea** acorda și altor culte prin dispoziții legislative, etc. etc."

Se vor putea acorda nu vrea să zică că se vor acorda. Nu are un înțeles obligatoriu pentru Români. Cu toate aceste asemenea dispoziții legislative s'a înscris în codul civil din 1864. Vezi art. 9 și 16. Care evreu însă a voit să profite de ele? Nici unul!...

Pentru ce? Pentru că evreii afară de un prea mic număr nu țin la naționalizarea română, nu țin la drepturi politice; ei țin numai la drepturi civile, adică la dreptul de a cumpăra pământuri, rămânând tot sub sujetiunea străină. Ei țin la ștergerea art. 7 din Constituție, pentru ca odată puși pe aceiași linie cu ceilalți străini din țară, să profite de dreptul de a deveni proprietari de imobile rurale, și să ajungă astfel scopul lor de a deveni stăpâni acestei țări.

Iată, d-lor, cum Alianța a esplotat cu profit câmpul murdar al calomniei, și Europa, indusă în eroare a crezut'o, dar a crezut'o Europa luminată!...

Noi am disprețuit aceste clevetiri zilnice răspândite prin foile de publicitate; am comis greșala de a nu ne apăra la timp dinaintea opiniei publice, și de a răspunde la niște acuzări false ce ascundeau un scop perfid, arătând la rândul nostru adevărul. Și acest adevăr este că noi Românii suntem persecutori, ci noi Românii suntem persecutați; noi comitem crima persecuției religioase în contra evreilor, ci evreii comit crima unei persecuții complecte în contra noastră, persecuție și religioasă și economică și națională.

Am neglijat de a desfășura în

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ochii Europei tabloul îngrozitor al năvălirei sistematice şi demoralizătoare a evreilor, unii isgoniţi din Austria şi din Rusia, pentru purtările lor nelegale şi cei mai mulţi trimişi la noi din ordinul Alianţei israelite, am neglijat de a pune în privirea lumei lungul isvod de locuitori aduşi la sapă de lemn, şi de familii o dată avute şi astăzi căzute în sărăcie, prin unelta infamă a usurei şi prin hrăpirea nesăţioasă a evreului ce esplotează Moldova. Am neglijat de a publica în foile europene durerosul şi înspăimântătorul martirolog a nenorociţilor Români otrăviţi de evrei prin băuturi falsificate.

Spirtul, apa de foc, vărsat de Americani în gura sălbaticilor a contribuit a distruge mai mult poporaţia indigenă de cât armele de foc. Rachiul otrăvit vândut de evreu prin satele noastre are aceiaşi ţintă şi produce acelaş efect. Demoralizarea, secarea puterilor, tâmpirea şi moartea!

Acesta este adevărul adevărat! iar nu câteva încidente izolate şi foarte rari cari sunt de domeniul poliţiei corecţionale şi pe care Alianţa israelită le grupează cu multă dibăcie pentru ca să compue din ele un tablou de persecuţie religioasă.

Privească Europa nepărtinitoare starea prosperă a celor ce se zic persecutaţi de noi în comparaţie cu starea de quasi-mizerie acelor ce sunt acuzaţi de a fi persecutori şi declare în consecinţă din care parte este persecuţie?

Esplice Europa învaţată acest fenomen unic şi straniu în istoria omenirei. Cum persecutatul se bucură de toate libertăţile religioase şi comerciale, cum poate el circula şi a se aşeza undei place? Cum poate clădi burguri şi fonda jurnale, şi avea întruniri publice fără nici o împedicare, fără nici un control din partea guvernului? Şi cum pe de altă parte persecutatorul să fie supus la toate sarcinile Statului, să fie explotat până la măduvă de cel preţios persecutat, şi în loc să prospere, să se înbogăţiască în paguba persecutatului, din contra, el stăpân în ţara lui, să scadă, să ajungă la marginea mizeriei şi în fine să tindă a dispare sub valurile năvălitoare acelor persecutaţi de el?

Fac apel la Europa luminată, fac apel chiar la acei israeliţi cărora simţul de echitate şi de lealitate nu le este străin, să declare, din care parte este persecuţie?

Dar se va găsi poate un filantrop, om de Stat, economist politic care ar zice că persecutorul evreu e harnic; că românul trebue să dea pas evreului, fiind unul inert şi celalt activ. La aceastâ straine aserţiune, voiu răspunde acelui economist-politic atât de aspru în privinţa românului, şi atât de generos în privirea evreului, îi voi răspunde invitându-l să-şi arunce ochii pe câmpiile ţărei şi să vadă cine munceşte sub arşiţa soarelui în Iunile de varăY Cine cu sudoarea lui scoate roada pământului pentru ca economistul-politic să aibă cu ce trăi în lux şi pentru ca evreul persecutat să aibă ce esplota fără muncă?

Românul e leneş? Dar!... El e leneş la câştiguri ilicite, şi această lene îl onorează, căci e o calitate, o probă de cunoştiinţă.

In fine esplice Europa luminată un alt fenomen: Cum se face că evreii din ţările în care se bucură de toate drepturile cetăţeneşti, fug de acele ţări, se lapădă de acele drepturi, şi vin cu sutele de mii să se arunce în ghiarele persecuţiei române? Cum se face că în timp de 20 de ani numărul acelor nenorociţi persecutaţi a crescut de la 80.000 până peste 400.000?

Iată un tablou îngrozitor de creşterea numărului acestei populaţiuni năvălitoare:

Recesemântul din 1859 arată pentru populaţiunea României următoarele cifre:

4,299.000 creştini, 135.000 jidani, populaţiunea totală: 4,425.000 suflete.

sporirea prin escesul naşterilor asupra morţilor, după documentele statistice, ne dă până la 1872 următoarele cifre:.

4,586.500 creştini, 260.000 jidani; populaţiunae totală în 1872: 4,846.500 suflete.

Pe baza aceliaşi creşteri, populaţiunea pentru sfârşitul anului 1879, se poate admite astfel: 4,759.500 creştini, 335.800 jidani; popul. totală în 1879: 5,095.300 suflete.

Cifra de 335.800 jidani, în 1879, este prea mică: 1. pentru că punctul de plecare adică, recensemântul din 1879 este greşit în mai puţin; al 2-lea pentru că nimic nu este mai greu de cât înregistrarea exactă a naşterilor şi morţilor la evrei (mai ales dela 1859 până la 1870); şi al 3-lea pentru că în acea cifră nu se cuprinde escesul imigraţiunei ovreeşti, asupra emigraţiunei, în intervalul dela 1872—1879. Aşa fiind, cifra în genere admisă de 400.000 overi astăzi în fiinţă, se poate privi ca adevărată şi mai de grabă ca un minimum.

Din cifrele mai sus expuse rezultă că, pe când populaţiunea creştină în 20 ani. dela 1859—1879, a sporit cu 470.000 suflete, adică cu a 9-a parte, populaţiunea ovreiască în acelaş interval a crescut cu 200.800 suflete, adică cu de 2 şi jumătate ori, întreaga populaţiune ovreiască!

(Va urma).

Sârbizarea cu forţa a românilor din Banatul Jugoslav

Pentru a dovedi şi mai clar complicitatea autorităţilor administrative sârbeşti în această acţiune de sârbizare, e destul, să amintim şi împrejurarea că în bugetul pe ex. 1928 a judeţului Simendria (Smederevo) s'a prevăzut suma de 40.000 Dinari pentru zidirea unei Case de rugăciuni în comuan curat românească Markovăţ pe seama celor 4 familii româneşti cari s'au declarat Sârbi (seduşi de promisiuni sau terorizaţi), cerând separarea de biserica română. Asemenia s'a trecut în buget şi subvenţia de 30.000 Dinari pentru elevii de naţionalitate sârbă din România, cari studiază în şcolile sârbeşti din Banatul Iugoslav.

Românii au pornit o luptă pe moarte şi pe viaţă, ca să-şi apere drepturile lor. Deputaţiuni întregi de fruntaşi Români au pornit cu jalbă scrisă la Ministerile din Beograd, iar d-l Protopresbiter ort. rom. din Verşeţ, Traian Oprea, a adus cauza înaintea Sinodului eparhial din Caransebeş, unde atât verbal cât şi cu rapoarte şi acte autentice a desfăşurat chestiunea în trista ei realitate, cerând o intervenţie urgentă şi energică chiar şi pe cale diplomatică. Tot din partea d-lui protopresbiter Traian Oprea s'a intervenit energic şi la Episcopia sârbească din Verşeţ, ca să înceteze cu propaganda lor criminală, iar preoţii au primit ordine, ca prin predici şi conferinţe culturale, să clarifice poporul, ferindu-l de agitatorii şi seducătorii fără suflet. Ceiace ne umple de îngrijorare pentru viitorul fraţilor înstrăinaţi este împrejurarea, că Factorii noştri competenţi se poartă cu un indiferentism condamnabil faţă de soarta acestor nenorociţi fraţi din Banatul Iugoslav şi anume de teama nemotivată, ca raporturile noastre diplomatice să nu sufere. Dece nu să tem Sârbii, să urmărească cu atenţiune şi vigilenţă tot ce se petrece cu conaţionalii lor din România Mare?

De ce nu s'au temut Sârbii ca sub pretextul unei retorsiuni de altcum nejustificate pentru exproprierea bunurilor mânăstirilor sârbeşti din România, să pună imediat sub sechestru Domeniul Diecezii Caransebeşului din Marghita Mare, în total 716 jughere, cu toatecă în România s'a executat o Lege agrară, care n'a făcut excepţii nici cu bunurile bisericilor ortodoxe române şi de care Lege au beneficiat şi populaţia sârbească în aşa măsură, că de exemplu în comuna Togher (Jud. Timşi) Reforma Agrară a expropriat 16 jughere din proprietatea unui Român, dându-le la două familii sârbeşti de acolo, nemai vorbind de mulţimea pământurilor date de Reforma noastră Agrară bisericilor, preoţilor şi cantorilor sârbi.

In Iugoslavia nu există încă Legea agrară, ci Statul după împrejurări aranjează chestiile agrare, în aşa fel, ca să fie ocrotite numai interesele Slavilor. Deaceia Românii-Sârbii şi Ungurii din Iugoslavia până în prezent n'au primit nici o palmă de pământ, asemenia în lipsa unei Legi corespunzătoare nici Invalizii, orfanii şi văduvele de război ale minoritarilor nu primesc nici un ajutor de Stat, deşi există o organizaţie regnicolară pentru ajutorarea acestora.

Domeniul diecezan al Caransebeşului din Marghita Mare, este singurul în Banatul Iugoslav care încă mai stă sub sechestru, deşi Legea categoric opreşte secvestrul bunurilor, cari formează proprietatea Statelor Aliate.

Zadarnice au rămas toate intervenţiile administratorului acestui Domeniu, d-lui protopresbiter Traian Oprea, făcute la Beograd.

Cauza eşecului suferit este a se atribui în primul rând incapacităţii Diplomaţiei noastre române, sesizate de conzistoriul diecezan din Caransebeş.

Dacă nici în cauza agitaţiilor de sârbizare începute la Sântianoş, Marghita, Mramorac etc... nu se vor face la timp şi energic toate demersurile cuvenite de către Diplomaţia română — slab reprezentată de astă dată în Beograd — consecinţa este evidenţată. că împărţindu-se averile parohiilor noastre în cele 42 comune româneşti se va ajunge la trista situaţie, că aceste biserici române, neavând izvoare de venit împărţindu-se sesiunile parochiale, vor rămâne fără preoţi, iar poporul brav şi lucrător al Banatului Iugoslav va fi pus la nivel cu Românii din Timoc, Craina şi Valea Moravei ca şi năcăjiţii Macedoneni din Sârbia.

PUBLICAŢIE DE LICITAŢIE.

In ziua de 5 August a. c. ora 15 se va ţine licitaţie cu oferte închise în localul şcoalei primare de Stat „Emanuil Ungurianu" pentru darea în întreprindere a lucrărilor de zidire a biserici ort. rom. din Gad, protopresbiteratul Ciacovei.

La ofertă se va anexa şi vadiul de 10% în numerar ori în hârtii de valoare recunuscute de stat.

Planurile, caietul de sarcini şi condiţiunile referitoare la lucrările din chestiune se pot vedea la oficiul parohial ort. rom. din Gad.

Consiliul parohial îşi rezervă dreptul de a încredinţa lucrările acelei firme sau persoane care-i oferă mai multă garanţă morală şi materială.

Pentru Consiliul parohial ort. rom. din Gad

Dimitrie Petcu
preot. preşedinte.

Permisul de treerat

Drept răspuns la numeroasele întrebări ce ni s'au adresat asupra taxelor şi a permisului de treer, comunicăm următoarele:

Dl. Prefect Dr. Coste a avut bunavoinţa de a ne preciza, că **taxă pentru treer nu există şi nu se încasează.** Sunt însă unele formalităţi de împlinit, fiindcă sunt cerute prin legea Contabilităţii Publice, deci trebuesc numai decât împlinite.

Pentru înlesnirea controlului administrativ şi pentru a evita ori ce abuz, legea cere, că pentru siguranţa contra focului în comună, să se constate fiecare caz în parte, dacă locul unde se va teera în sat, nu periclitează împrejurimea, în caz de foc. De aceea **este nevoie de nu permis de treerat.** Comisia care examinează şi eliberează aceste permise, **pe răspundere proprie,** se compune din primarul comunei, doi delegaţi şi primpretorul plasei, ca şef al poliţiei în plasă.

Pentru căştigarea acestui permis de treerat dl. Prefect Dr. Coste a ordonat subalternilor, ca să facă toate înlesnirile sosibile sătenilor şi a cerut pretorilor ca să explice notarilor, că **notarul este obligat să servească comuna, iar nu comuna pe notar.**

Permisul se câştgiă astfel:

1. Se înaintează o cerere în scris către Primăria comunală, în care se zice pe scurt că: Subsemnatul Ion Negru No. 314, rog să mi se elibereze un permis de treer.

Pe aceasta cerere se pune un timbru fiscal de 8 lei.

2. O altă cerere la fel cu cea de mai sus, către primpretor. Şi pe aceasta se pune un timbru de 8 lei.

Ambele cereri se înaintează primăriei comunale.

Aceste cereri se pot scria şi de către plugari singuri şi este permis, **că mai mulţi ţărani să facă împreună o singură cerere,** dar atunci pentru fiecare persoană din cerere trebue pus câte un timbru de 8 lei. (Câte persoane, atâtea timbre de 8 lei.)

Dacă plugarul se duce la notar, ca acesta să-i facă cererea, plugarul este dator să plătească notarului lei 30.— după fiecare cerere ce-i face. Dar dacă cererea este scrisă de plugar, atunci notarul nu capătă nimica.

3. La aceste două cereri se va adauge şi certificatul primarului, în care se zice cât de mare va fi jirada respectivului. Preţul acestui certificat este lei 30.—.

Ori ce taxe, afară de cele aici fixate sunt ilegale şi trebuesc aduse la cunoştinţa d-lui Prefect, care asigură pe plugari, că imediat va dispune, că sumele încasate în mod ilegal să fie restituite.

Deci notaţi bine:

cine face cererile singur spesează total Lei 45.— (cu timbre cu tot), iar cine îşi face cererile prin notarul comunei, plateşte Lei 106.—.

Cred, că suntem pe deplin clarificaţi şi aşteptăm, că sătenii nostri luminaţi să înţăleagă, că acest sistem este în folosul lor, fiindcă o **cerere scrisă rămâne dovadă pentru totdeauna** şi primăriile nu pot face abuzuri nici protecţii.

A. T.

Neînţelegerea dintre preoţi şi învăţători la sate

Sub fosta stăpânire maghiară, românii conştienţi de datorie au pornit o acţiune pentru ridicarea culturală a poporului român dela sate.

In acest scop s'au ridicat edificii şcolare confesionale şi locuinţa învăţătoreşti, prin contribuţia sătenilor şi cu concursul clerului, însă fără nici un sprijin material direct din fondurile bisericeşti.

In timpul când Apponyi a pus în aplicare legea sa şcolară, aceste şcoli ameninţate de a trece în posesiunea statului maghiar s'au scutit astfel, că au fost înscrise în cartea funduară, drept proprietate a comunei bisericeşti.

Cărţile vechi funduare arată, că proprietarul întâiu a fost „Griechisch nichtunierter Schulfond", adecă „fondul şcolar greco-neunit".

Nu încape nici o discuţie, că aceste edificii au fost ridicate numai pentru scopul şcolar şi locuinţe învăţătoreşti şi nu au fost preluate sau împrumutate dela fondurile bisericeşti, nici nu au beneficiat de ajutor băneşc din partea bisericii.

Aceste edificii funcţionează şi astăzi, fără întrerupere pentru scopul şcolar, iar învăţătorimea este extrem de revoltată de pretenţia forurilor superioare bisericeşti, cari pretind acuma, ca să li se plătească o chirie după aceste edificii, din fondul şcolar.

Este de notat, că şcolile germane romano-catolice confesionale, de pe vremuri, cari astăzi sunt şcoli de stat româneşti, multe dintre acestea funcţionează în edificiile bisericii catolice şi **nu li se cere chirie.**

In vederea acestor împrejurări se naşte întrebarea: oare se poate cere dela ţăranul român, care pe vremuri, din propria lui pungă a ridicat o şcoală confesională, ca astăzi să fie silit a plăti chirie în edificiul său propriu, către un fond, care nu i-a dat nici un ban ajutor?! Oare vor face sătenii acest lucru?

De sine înţăles, că excepţii formează şcolile instalate în casele bisericeşti, cari sunt obligate la chirie faţă de biserică.

Şcolile ridicate de săteni, pe bani proprii, care au fost trecute din precauţiune în Cartea Funduară, ca avere a Bisericii, — aceste şcoli, care fără întrerupere au funcţionat, nu pot fi obligate la chirii, nici nu se pot considera de avere asupra căreia să dispună preotul în folos propriu.

Congresul naţional bisericesc ocupându-se de aceasta chestiune a hotărât, că numai acele edificii şcolare vor trece în case parochiale, cari edifice nu se mai întrebuinţează în scopuri şcolare. Aceasta hotărâre însă nu s'a ocupat cu dreptul de a cere chirii după edificiile ridicate pentru şcoală şi trecute în cartea funduară, drept proprietate bisericească.

Iată o problemă care agită pe preoţi şi învăţători, provocând o îngrijorătoare duşmănie, din care cu siguranţă Biserica va eşi bătută moraliceşte.

Apelăm la episcopii nostri ca să rezolve urgent acest litigiu, fiindcă el este una din cauzele lăţirei baptismului şi a celoralalte secte şi CONTRIBUE LA NIMICIREA TOTALA A AUTORITATII CLERULUI ŞI A BISERICII NOASTRE ROMÂNEŞTI.

T.

Rugăm
Achitaţi abonamentul!

Babeş-Bolyai Central University Library Cluj

Date autobiografice de Emanuil Ungurianu.

Date din activitatea lui Emanuil Ungurianu

16

(Sfârşit)

Văzând această stare Emanuil Ungurianu în primăvara anului 1925 a convocat acolo în şcoala românească în zile de Dumineci mai de multe ori fruntaşele femei române din suburbiul Fabric, au ţinut consultări, ca în suburbiul Fabric să se înfiinţeze separat o reuniune a femeilor române cu titlul Timişoara-Fabric, doamnele convocate la aceste consultări cu însufleţire au primit ideia, Emanuil Ungurianu a compus statute, damele s'au înscris de membre, s'a ţinut adunarea constituantă, s'a ales comitet, de prezidentă a fost aleasă D-na Ela Ioanoviciu, reuniunea a început şi desvoltă o activitate roditoare şi demnă de toată renunoştinţă, contribue la reînvierea vieţii sociale româneşti în acest suburbiu şi sprijineşte materialmente cu multă bunăvoinţă tineretul român de la şcolile din Timişoara.

XXXIX.

De lung timp din tinereţe a început a se ocupa cu ziaristica, a scris articole despre diferite chestii culturale, economice, sociale şi politice, o parte mică a articolelor publicate în ziare a fost tipărită într'o broşură sub titlul „Idei şi păreri“, altă parte a articolelor n'a păstrat-o, iar altă parte din timpul mai nou se află în colecţia de arte şi documente depusă în arhiva Muzeului Timişorii.

A scris într'o broşură un extras scurt al istoriei Timişorii sub titlul „Origina şi trecutul Timişoara“, apoi o broşură cu titlul „Istoria activităţii politice a românilor din Ardeal şi Ungaria“ aceste broşuri se află în Biblioteca oraşului Timişoara şi în biblioteca Muzeului oraşului Timişoara.

La anul 1868, când s'a pertractat în dieta Ungariei legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, Emanuil Ungurianu s'a declarat de membru al partidului naţional român din Ungaria, începând de atunci s'a ocupat neîntrerupt cu politica, mulţi ani a fost membru al comitetului naţional, a luat parte la toate conferinţele şi la toate congresele naţionale, a sprijinit cu subvenţiuni ziarele româneşti.

XL.

Emanuil Ungurianu a sprijinit societăţile culturale, sociale şi economice ale poporuuli român din Ungaria şi anume e membru fondator:

1. La Muzeul istoric şi etnografic (Casa Naţională) din Sibiu, e unul dintre fondatorii, cari la început a depus câte 1000 florini, de s'a edificat acel edificiu; aceşti fondatori sunt şi numiţi pe o tablă comemorativă la întrare în edificiul Muzeului.

2. Membru fondator la „Asociaţiunea pentru literatura Română şi cultura poporului român „ASTRA“.

3. Membru fondator la „Societatea Literară Petru Maior“ a universitarilor români din B.-Pesta, acum la Cluj.

4. Membru fondator la „Asociaţiunea pentru cultura poporului român din Arad“.

5. Membru fondator la „Reuniunea învăţătorilor români din Banat“, aparţinător la Dieceza Aradului.

6. Membru fondator la „Reuniunea Femeilor Române din Sibiu“.

7. Membru fondator la „Reuniunea Femeilor Române din Timişoara“.

8. Membru fondator la „Reuniunea Femeilor Române din Arad“.

9. Membru fondator la „Societatea pentru sprijinirea teatrului român din Ungaria şi Ardeal“.

10. Membru fondator la „Societatea pentru ajutorarea învăţăceilor şi sodalilor români la industrie şi comerţ Timişoara“.

In locul filialei din Timişoara a fostei bănci austro-ungară, după intrarea în viaţă a imperiului român „Banca Naţională a României“ a organizat în Timişoara filială. Aceasta filială are un comitet de cenzori, dela început Emanuil Ungurianu a fost membru al acestui comitet, a funcţionat ca atare mai mulţi ani, până când în fine din motive sanitare a renunţat.

In anul 1921 „Banca Albina“ din Sibiu a înfiinţat în Timişoara filială; după statutul băncii, filialele au un comitet de cenzori, imediat dela început direcţiunea a numit pe Emanuil Ungurianu de preşedinte al acestui comitet, a funcţionat mulţi ani, până când din motive sanitare a renunţat.

XLI.

Emanuil Ungurianu ca eflus a activităţii sale pe teren public, a fost ales de membru de onoare:

1. La Asociaţiunea pentru literatura şi cultura poporului român („Astra“).
2. La Reuniunea Femeilor Române din Timişoara.
3. La societatea literară din Viena „România Junâ“.
4. La Casina Militară din Timişoara.
5. La Societatea Istorică şi Arheologică din Timişoara.
6. La Societatea pentru unitatea culturală a românilor, filiala Timişoara.
7. Membru de onoare al Societăţii ziariştilor români din Ardeal şi Banat.
8. Membru de onoare a Societăţii de gimnastică din Timişoara.
9. Cetăţean de onoare al Municipiului Timişoara.
10. Emanuil Ungurianu timp de mai mulţi decenii a fost deputat la Congresul naţional-bisericesc, la Sinodul diecezan Arad, membru al Consistorului diecezan din Arad şi membru al Sinodului protopopesc din Timişoara.
11. A fost membru al comisiunei administrative a Municipiului Timişoara şi a comisiunei administrative a judeţului Timiş-Torontal.

Timişoara, la 14 Decemvrie 1927.

UN MARTOR OCULAR.

Document istoric

Asupra Conflictului dela Oradea

Din „Monitorul Comunal“ al Primăriei Municipiului Oradea No. 6—7, din 31 Dec. 1927, pagina 5. Discursul d-lui consilier Mavrodin

S'a pus de către unii antevorbitori că problema ce se discută azi ar trebui să fie privită mai mult din punctul de vedere al răspunderilor şi al pagubelor materiale suferite de către unii cetăţeni ai municipiului nostru.

Trebue să constat că nu se poate pune nici într'un caz problema răspunderilor domnului Primar, a delegaţiei permanente sau a consiliului, deoarece singur Onor. guvern a dispus ţinerea congresului şi tot el avea dreptul şi puterea să ia măsurile necesare înainte şi după congres. Cum însă Onor. guvern a dispus facerea anchetelor pentru stabilirea răspunderilor şi pentru evaluarea pagubelor, noi trebue să aşteptăm rezultatele.

Chestiunea ar putea fi deci închisă.

S'a afirmat însă în această şedinţă de către d-l dr. Bardos că „Municipiul nostru din timpul strămoşilor a fost totdeauna oraş de cultură făcută cu înţelegerea, cinstea şi frăţia reciprocă a cetăţenilor“. Deasemenea D-sa a afirmat că „asemenea acte nu s'au mai pomenit în istoria oraşului nostru“.

Aceste afirmaţiuni mă fac să exprim nu numai regrete şi dezaprobări pentru excesele întâmplate de curând în oraşul nostru ci să şi reamintesc unele fapte din trecutul municipiului Oradea, după cât se pare uitate nu numai de către d-l Bardos, ci şi de către o mare parte a Domniilor voastre.

Nu s'a găsit niciunul între noi până acum care să nu desaprobe cele întâmplate la 6 Decemvrie la Oradea. Cred că tot Consiliul în unanimitate regretă şi desaprobă. Ei bine, Domnilor, acum 34 ani în anul 1893, în şedinţa din 10 August, consiliul comunal al municipiului Oradea, convocat tot în urma unor asemenea acte, petrecute cu 2 zile înainte (8 August) îndreptate împotriva celor consideraţi atunci minoritari, adică împotriva Românilor, consiliul municipal, zic, n'a regretat şi n'a dezaprobat nimic.

Iată ce scrie în această privinţă ziarul „Nagyvárad“ din 11 Aug. 1893 cu No. 184: Inspectorul şclora de atunci Sipos Orban declară în consiliu: „Este greu să opreşti lavina care s'a pornit. Aceasta a încercat s'o facă poliţia, dar în procedeul ei **am văzut pe patriotul care nu cu forţa vrea să pună frâu însufleţirii fără margini** ci şi-a dat silinţa să împiedice mai mult cu diplomaţie. Un alt consilier a declarat: „Mulţumim poliţiei dar **nu regretăm nimic**“. Atunci **toţi consilierii au strigat în cor: ugy van — aşa este!** Din gazetele maghiare de atunci (Nagyvárad din 10 August 1893 cu articolul de fond: Demonstraţia împotriva Valahilor) rezultă până la evidenţă, că publicul şi autorităţile ştiau că se vor produce dezordini împotriva Românilor şi totuşi nu s'a luat nici o măsură.

(Va urma).

Din viaţa satelor noastre

Clopodia. După multe frământări s'a înjghebat şi aici la graniţa ţării o casă naţională încă în anul 1925. Conducătorii acestei case naţionale şi-au îndeplinit datoria reuşindu-le în scurt timp a înfiinţa un cor comun ortodox şi gr. cat. român, care în locul certelor confesionale de până aci a dat un impuls puternic de viaţă naţională desvelind puţin întunericul ce acoperea până atunci comuna. Tot prin casa naţională şi conducerea ei s'a înfiinţat o bancă populară, apoi o cooperativă agricolă cari au adus imense servicii populiţiei româneşti. S'a încercat a se face şi o cooperativă de consum însă reclamând prea mulţi bani nu a reuşit. Totul era în ordine, instituţiile înfiinţate cu atâta însufleţire înfloreau şi aduceau roade bogate şi aşa părea că populaţia începe a trăi cu adevărat o viaţă nouă şi mai bună, dacă indivizi cari stau ascunşi în umbra nu ar fi invidiat această stare de lucruri.

In anul 1926 s'a scos la licitaţie publică spre vânzare o casă a unui comerciant, care e situată în mijlocul satului şi are o poziţie frumoasă. Deşi a ajuns la 625.000 Lei, totuşi s'a cumpărat fiind potrivită pentru aşezarea tuturor instituţiunilor româneşti în ea. In timp de un an de zile având sprijinul judeţului şi a comunei politice din preţul acestei case s'au plătit aproapa 400.000 Lei, şi era să se plătească toată dacă între timp nu ese la suprafaţă individul Petru Zestrean fost agronom de tristă memorie un escelent maistor fără diplomă a biletelor de vite şi care la timpul său abia a scăpat cu faţa curată dintr'un proces din care alţii mai nevinovaţi au tras scurta, iar el s'a ales din toată afacerea fără post numai. Dar ce-i pasă. Până era primslugoi la moşia Wekerle ştia umilit şi se comporta aşa cum îi dicta simţul său de om mediocru şi fără cultură şi dacă avea conflicte apoi acelea se restrângeau la certele cu ceilalţi servitori. Dar acum după o activitate de 2 ani ca agronom şi-a adunat omul avere şi l'a înpuns şarpele ambiţiei. In anul 1926 în timpul alegerilor averescane în ruptul caputului se milogia să fie candidat pe lista L. A. N. C.-ului. Dar aceasta nu putea să se întâmple. A căutat atunci contact cu liberalii, dar a fost respins. La urma urmei după multe milogiri, lingusiri şi lingeri de mână a ajuns membru la camera de agricultură, graţie credulităţii clubului naţional-ţărănist, şi acum omul s'a pus pe lucru. Intâi a scris, adecă probabil a tradus într'o limbă de să te bagi în pământ de ruşine un tratat asupra culturii cucuruzului şi fasclei. Şi minunea lumei. Dl. Ciucurel a şi publicat această monstruozitate quazi intelectuală, dar nu avea ce face căci individul cu pricina e membru fondator la „Cuvântul Satelor“.

A doua etapă a castravetelui — acum avansat la part politic — eşit din mocirla unei anonimităţi întunecate a fost puţin ma' inteligentă. A început a maltrata pe toţi intelectualii din sat cu vorbe violente, calomnii, înjurii, etc. Preoţi, învăţători, notar, toţi se transformară peste noapte în nişte pungaşi ordinari cari cu toată energia individului cocoţat nu voiau să se lase conduşi de dânsul. Să-l fi lăsat ar fi predicat în biserică, ar fi făcut pedagogie în şcoală şi administraţie la primărie. Dar vezi Doamne intelectualii geloşi de această inteligentă sclipitoare care unifica toate ramurile de activitate într'o singură mână, au reactionat, poate şi pentru motivul că îşi pierdeau biata slujbă căci pârtul devenit acu public ar fi făcut gratis slujbele de preot, învăţător, notar, magistru poştal, şef de gară, doar-doar va pune mâna pe biserica, şcoală sau primărie şi apoi vai mamă, praf se făcea ca şi din moşia lui Wekerle pe care a scos-o din mânile sătenilor cu teroarea.

Ei bine, acest om a pus ochii şi pe casa naţională. Vechea conducere în frunte cu presedintele, cari au înfiinţat şi adus această institutie până acolo că din preţul ei de 625.000 Lei s'au plătit 400.000 Lei, a trebuit să abzică, ca să facă loc ambiţiunei ignorantului, care face pe marele român (acum?) şi moralist, dar care trăeşte cu o fostă servitoare unguroaică, pecând are nevastă legitimă alungată.

Acum casa naţională se dărâmă mereu, stă goală şi ameninţă cu căderea mai elas că are o datorie de încă 200.000 Lei, care sumă a oferit-o spre ajutor dl. Prefect Dr. Iuliu Coste, dar care nu se poate ridica din pricină că individul nu voeşte să convoace şedinţă. Nu face nimic spre binele public, în schimb însă calomniază, înproşcăe venin şi ce consumă singur în băltoaca nulităţii sale spirituale. Şi din pricina acestora, a indivizilor, ca acest semidoct cu patru diplome, una a şcoalei de agricultură din Ciacova, alta de maşinist, a treia pentru cultura cucuruzului, a patra nu se mai ştie pentru ce, stagnează biata noastră mişcare culturală la sate, în ciuda ţărănimei cuminte şi dornică de civilizaţie, care însă tocmai din pricina întunericului care o apasă nu poate deosebi intenţia bună şi desinteresată a unor oameni de inimă, de mârşăvia demagogilor cu trecut îndoelnic şi aletiaţi după profituri necurate.

Mica Publicitate

Una eventual două **camere** elegant **mobilate** cu întrare separată, cu cameră de baie, în caz de nevoie şi cu folosinţa bucătăriei, **de închiriat,** în centrul Iosefinului, Bulv. Carol No. 15, etaj II, uşa 14, pentru 1—2 domni.

Se vinde cu jumătate din preţul de cost un mare număr de cărţi literare în limba română de diferiţi autori români şi străini. A se adresa Alex. Mocioni 35-a, uşa 6-a, ora 2—4 p. m.

CINEMA:

CETATE: 7 şi 8 Iulie — APOLLO: 9 şi 10 Iulie
CONCORDIA: 12 Iulie

PERICOLUL GALBEN

10 acte

Dramă senzaţională de mare actualitate. Lupte sângeroase şi frământări năprasnice în China. Isprăvile piraţilor chinezi şi înfrângerea lor.

In rolurile principale:
LON CHANEY şi ELEANOR BOARDMANN.
Monopol: Fanamet-Film Cluj.
Inceputul reprezentaţiunilor la orele: 6 şi 9. Duminecă la orele 11 a. m., d. m. la orele 4, 6 şi 9.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Institutul de Arte Grafice „CARTEA ROMÂNEASCĂ“ Sucursala Timişoara, Piaţa Tepeş Vodă No. 2. — Telefon No. 1200.